

SMYSL MANŽELSTVÍ

**Timothy Keller
a Kathy Kellerová**

SMYSL MANŽELSTVÍ

**Tajemství závazných vztahů
ve světě bez závazků**

Není-li uvedeno jinak, biblické citace jsou z *Bible, překladu 21. století*

© 2009 BIBLION

www.bible21.cz

Timothy Keller a Kathy Kellerová: *Smysl manželství*

Překlad: Zuzana Kempná

© 2014 BIBLION

Krocínovská 6, 160 00 Praha 6

www.biblion.cz

Všechna práva vyhrazena.

ISBN 978-80-87282-12-0

Naším celoživotním přátelům:

Adele a Dougovi Calhounovým

Jane a Waynemu Frazierovým

Louise a Davidovi Midwoodovým

Gayle a Garymu Somersovým

Cindy a Jimovi Widmerovým

Naše cesty nás zavedly ledaskam,

ale nikdy nás nerozdělily

od sebe navzájem,

ani od naší První lásky.

OBSAH

Úvodem	9
1. Tajemství manželství	19
2. Síla k manželství	47
3. Podstata manželství	73
4. Poslání manželství	103
5. Milovat cizince	125
6. Přijmout jinakost	159
7. Kapitola pro nezadané	181
8. Manželství a sex	207
Závěrem	226
Dodatek: Rozhodování a genderové role	229
Poznámky	234

ÚVODEM

*Kéž vaše srdce... spojí v jedno
nejlepší stvořitel všech sňatků, Bůh.¹*

William Shakespeare, *Jindřich V.*

Kniha pro manžele

Představte si tuto knihu jako strom, který vyrůstá ze tří hlubokých kořenů. Tím prvním je šestatřicet let trvající manželství s mou ženou Kathy.² Pomáhala mi napsat tuto knihu a sama napsala šestou kapitolu nazvanou Přijetí jinakosti.

V první kapitole varuji čtenáře před dnes rozšířenou představou o dvou „spřízněných duších“, tedy o páru složeném z lidí, kteří „se narodili jeden pro druhého“. Je ale pravda, že jsme si s Kathy od počátku našeho vztahu oba uvědomovali, jak vzácně se k sobě hodíme a jak hluboké je naše vnitřní souznění. S Kathy jsem se seznámil přes její sestru Susan, která se mnou studovala na Bucknellově univerzitě. Susan mi o Kathy často vyprávěla a jí se zase zmiňovala o mně. Kathy se už v raném mládí vydala na cestu křesťanské víry díky četbě *Letopisů Narnie* od C. S. Lewise.³ Naléhala na Susan, ať mi *Letopisy* doporučí. Když jsem se do nich začel, velice na mě zapůsobily, stejně jako další Lewisova díla, se kterými jsem se později seznámil. V roce 1972 jsme oba nastoupili na Gordon-Conwellův teologický seminář na severním předměstí Bostonu. Tam jsme si záhy uvědomili, že nás spojuje ono „tajemné pouto“, o kterém Lewis říká, že díky němu se z lidí stávají blízcí přátelé – anebo i něco víc.

Možná jste si všimli, že knihy, které máte opravdu rádi, spojuje jakési tajemné pouto. Nedokážete to sice vyjádřit slovy, ale moc dobře víte, co je tou společnou vlastností, díky které je milujete... Nezrodí se snad všechna přátelství na celý život ve chvíli, kdy konečně potkáte

jinou lidskou bytost, která má nejasné tušení... toho čehosi, po čem toužíte od narození...?⁴

Naše přátelství časem přerostlo v zamilovanost a nakonec jsme se zasnoubili. Po svatbě pak původně křehké manželství postupně zrálo v pevné a spolehlivé partnerství. Tento přerod však nebyl bezbolestný. Trnitou cestu za naším manželským štěstím lemují milníky jako Velký proslov o házení perel sviním, Osudová bitva o špinavé pleny, Případ rozbitého svatebního porcelánu a další neslavné kapitoly z dějin naší rodiny, které vám v této knize ještě vylíčím. Podobně jako většina dnešních mladých párů jsme zjistili, že manželství je mnohem náročnější, než jsme předpokládali. Když jsme v závěru svatebního obřadu vycházeli z kostela za zvuků písně „How Firm a Foundation“, netušili jsme, jak výstižně její slova vypovídají o bolesti a námaze spojené s budováním pevného manželství:

Když ohněm zkoušek povede cesta tvá,
 má milost ti provždy vystačí.
V trápení s tebou, vždy ti požeňmám,
 v nehlubší tísní tě posvětim.⁵

Tato kniha je tedy určena hlavně těm, kteří už zjistili, jak velkou každodenní výzvu manželský život představuje, a hledají praktické rady, jak v manželství zvládnout někdy téměř nepřekonatelné „zkoušky ohněm“ a jak se díky nim posunout dál. Manželské zkušenosti v naší společnosti daly vzniknout rčení „líbánky skončily“. Tato kniha je určena všem těm, kdo to pocítili doslova na vlastní kůži a tvrdě dopadli zpátky na zem.

Kniha pro svobodné

Druhým kořenem této knihy je má mnohaletá pastorační činnost ve velkoměstě, ve kterém žijí miliony nezadaných lidí, a v církvi, ve které jsou jich tisíce. Náš sbor, Redeemer Presbyterian Church na Manhattanu, je v tomto ohledu raritou. Je to velmi početné

společenství, které po celá léta tvoří převážně svobodní. Před několika lety, když sbor navštěvovalo kolem čtyř tisíc lidí, jsem se zeptal jednoho velmi významného církevního konzultanta: „Kolik znáte sborů, které jsou velké jako ten náš a chodí do něj tři tisíce nezadaných?“ „Pokud vím, váš sbor je v tomto ohledu unikát,“ odpověděl tehdy.

Když jsme s Kathy na sklonku osmdesátých let začali působit v centru New Yorku, stále znovu nás zaráželo, s jak hlubokou rozporuplností pohlíží naše západní kultura na manželství. Právě tehdy a tam jsme začali slyšet všechny námitky, které jsou nyní ve společnosti tak rozšířené. Manželství vzniklo původně kvůli majetku a teď už je přežitkem. Manželství likviduje identitu jedince a utlačuje ženy. Manželství dusí vášeň a neodpovídá psychologické realitě. Manželství je „jenom kus papíru“ a lásku pouze komplikuje, a tak dále. Pod podobnými filosofickými námitkami se však skrývá propletenec rozporuplných osobních emocí vzešlých z mnoha negativních zkušeností s manželstvím a rodinným životem.

Někdy na začátku naší newyorské služby, na podzim roku 1991, jsem během devíti týdnů přednesl sérii kázání o manželství. Nahrávky těchto kázání se pak staly vůbec nejposlouchanějšími ze všech, které náš sbor kdy publikoval. Tuto sérii kázání jsem musel zahájit určitým ospravedlněním, proč se chystám ve sboru složeném převážně svobodných lidí věnovat řadu týdnů právě vyučování o manželství. Jako hlavní důvod jsem uvedl, že dnešní „singles“ potřebují získat syrově realistickou a současně fascinující vizi toho, co manželství je a čím může být. To, co jsem tehdy říkal, se hodí i pro dnešní nezadané čtenáře. Proto je tato kniha určena i jim.

Když jsem se připravoval k sepsání této knihy, přečetl jsem spoustu křesťanských pojednání o manželství. Většina z nich vznikla proto, aby pomohla manželským párům vyřešit konkrétní problémy. Tato kniha může posloužit i v tomto směru, ale jejím primárním cílem je poskytnout lidem žijícím v manželství i mimo ně představu o tom, jak vypadá manželství z pohledu Bible. Manželům pomůže k poopravení mylných názorů, které mohou jejich manželství škodit. Svobodným zase pomůže vzdát se destruktivně přehnané touhy po manželství

nebo naopak stejně destruktivního zavrhování manželství. Kniha o manželství založená na Bibli také čtenářům pomůže při uvažování, jaký by měl být jejich případný partner.

Kniha o Bibli

Konečně je tu ještě třetí zdroj materiálu pro tuto knihu, a to ten nejzákladnější. Kniha sice vychází z mých osobních zkušeností v manželství i ve službě, ale ještě více se opírá o učení Starého a Nového zákona. Před téměř čtyřmi desítkami let jsme s Kathy jako studenti teologie začali zkoumat, co Bible říká o sexu, genderových rolích a o manželství. Během následujících patnácti let jsme tyto poznatky uplatňovali v našem manželství. Posledních dvaadvacet let pak tyto své poznatky z Písma i z vlastní zkušenosti používáme při vedení, povzbuzování, poradenství a vyučování mladých obyvatel velkoměsta v oblasti sexu a manželství. Plody těchto tří zdrojů vám předkládáme v této knize.

Základem všeho však zůstává Bible.

Tři lidské instituce zaujímají v Bibli zvláštní postavení. Je to rodina, církev a stát. V Bibli se nepíše nic o tom, jak by se měly provozovat školy, i když jsou pro rozkvět společnosti stěžejní. Nedočteme se v ní o obchodních společnostech, muzeích ani nemocnicích. O celé řadě prospěšných zařízení a lidských organizací se Bible nezmiňuje ani neupravuje jejich chod. A tak si je v souladu s obecnými zásadami pro lidský život, které nám Bible poskytuje, můžeme klidně zakládat a provozovat po svém.

S manželstvím je to jinak. Jak říká *Kniha společných modliteb* (Book of Common Worship), Bůh „ustanovil manželství pro blaho a štěstí lidstva“. Manželství se nevyvinulo v pozdní době bronzové jako způsob, jak uspořádat majetkové právo. Vyprávění o stvoření v knize Genesis vrcholí scénou, v které Bůh spojuje muže a ženu manželstvím. Bible začíná svatbou (Adama a Evy) a v knize Zjevení končí opět svatbou (Beránka a jeho církve). Manželství je Boží vynález. Je to samozřejmě také lidská instituce, odrážející charakter dané lidské kultury, v níž se odehrává. Sama myšlenka manželství však

má kořeny v Boží vůli a v jeho jednání. Proto je tak zásadní, co se v Bibli říká o Boží představě o manželství.

Při presbyteriánském svatebním obřadu zazní, že manželství je „ustanovené Bohem, řídí se jeho příkázáními a žehná mu náš Pán Ježíš Kristus“. Když Bůh něco ustanoví, také to nějak uspořádá. Pokud manželství vymyslel Bůh, měli by se lidé vstupující do manželství snažit pochopit, co jím sleduje, a zařídit se podle toho. V mnoha dalších aspektech života si také necháváme poradit. Například při koupi auta: pokud si člověk koupí vůz, tedy stroj, který zdaleka není schopen sám vytvořit, určitě si vezme k ruce uživatelský manuál a bude se řídit pokyny konstruktéra, jak s autem zacházet a jakou vyžaduje údržbu. Ignorovat návod znamená koledovat si o neštěstí.

Celá řada lidí, kteří neuznávají Boha ani Bibli, ale žijí ve šťastném manželství, se do značné míry řídí Božím záměrem, ať už jsou si toho vědomi nebo ne. Mnohem lepší však je, když si jeho záměry uvědomíme. Objevit je můžeme právě na stránkách Bible.

Co dělat, máte-li chuť si Bibli přečíst a přitom nesdílíte názor, že se na ni můžete spolehnout jako na zjevení od Boha? Možná si jí v některých ohledech vážíte, ale nevěříte jí v oblasti sexu, lásky a manželství. V těchto námětech se její starověká moudrost značně rozchází se současnými názory západního světa, a proto má Bible v těchto ohledech pověst „staromódní“ knihy. Přesto vám doporučujeme to s ní zkusit. Během let jsme já i Kathy podrobně vyučovali o manželství. Přednesl jsem nespočet svatebních proslovů. Zjistili jsme, že většinu lidí, kteří nesdílejí náš pohled na Bibli ani na naši křesťanskou víru, často šokuje, jak pronikavý je biblický pohled na manželství a jak se hodí do jejich vlastní situace. Po obřadu mi lidé nezděravě říkají něco jako: „Vůbec nejsem věřící, ale byla to nejužitečnější a nejfundovanější řeč o manželství, jakou jsem kdy slyšel.“

Utvořit si nepokřivený náhled na manželství je těžké. Všichni na ně pohlížíme zkreslenou optikou vlastních zkušeností. Pokud jste vyrůstali ve výjimečně stabilní rodině a vaši rodiče měli skvělé manželství, mohli jste díky tomu získat pocit, že to jde tak nějak samo. A když jste pak sami vstoupili do manželství, mohlo vás pořádně zaskočit, kolik dá práce budovat trvalý vztah. Pokud jste na druhou

stranu zažili špatné manželství nebo rozvod, ať už jako dítě nebo jako dospělý člověk, může být váš pohled na manželství přehnaně opatrný a pesimistický. Můžete až *příliš* očekávat problémy ve vztazích, a když se pak objeví, příliš zbrkle si řeknete „a už je to tady“ a vzdáte to. Jinými slovy, v důsledku jakékoli zkušenosti s manželstvím v minulosti můžete být sami pro manželství špatně vybaveni.

Jak tedy získat úplný pohled na manželství?

Existuje mnoho dobrých návodů „jak na to“. Většinou je píše lidé, kteří se věnují manželskému poradenství, a tyto knihy mohou být velmi užitečné. Takové manželské příručky však mohou už po pár letech působit poněkud zastarale. V Bibli najdeme učení, které bylo po staletí prověřováno miliony lidí z nejrůznějších kultur. Víte o nějakém podobném zdroji poznání o manželství?

Struktura knihy

Tato kniha vychází především z klíčového biblického textu o manželství, zaznamenaného v 5. kapitole Pavlova listu Efeským. Tato pasáž je sama o sobě nesmírně bohatá a podnětná, navíc však také cituje a vykládá další zásadní biblický text o manželství – druhou kapitolou knihy Genesis.

V první kapitole naší knihy uvedeme toto Pavlovo pojednání do dnešního kulturního kontextu a seznámíme se s dvěma základními kameny biblického pohledu na manželství – totiž že manželství ustanovil Bůh a že manželství má být odrazem lásky, kterou k nám Bůh projevil v našem Spasiteli Ježíši Kristu. Proto nám také evangelium pomáhá porozumět manželství a manželství nám zase pomáhá pochopit evangelium. Ve druhé kapitole probereme Pavlovu tezi, že všichni, kdo žijí v manželství, potřebují, aby v jejich životě působil Duch svatý. Ten nám totiž dává porozumět spáse, kterou máme v Kristu, a pomáhá nám v boji s úhlavním nepřítelem manželství, hříšnou sebestředností. Pokud si máme vzájemně pomáhat a sloužit tak, jak bychom měli, potřebujeme k tomu plnost Ducha.

Třetí kapitola nás přivádí k samotnému jádru manželství, totiž k lásce. Jenže – co je láska? Tato kapitola pojednává o tom, jaký je

vztah mezi pocity lásky a skutky lásky. Také probereme vztah mezi milostným vzplanutím a láskyplným smluvním svazkem. Čtvrtá kapitola se zabývá otázkou, k čemu vlastně manželství je: umožňuje dvěma duchovně spřízněným partnerům, aby si navzájem pomáhali stát se lidmi, jakými Bůh chtěl, aby byli. Zde pochopíme, že cesta svatosti vede k poznání nového, hlubšího štěstí. Pátá kapitola představuje tři základní dovednosti, kterými si na této cestě můžeme vzájemně pomáhat.

Šestá kapitola se věnuje křesťanskému pojetí manželství jako prostoru, ve kterém každý z partnerů přijímá odlišnost opačného pohlaví jako příležitost k neustálému poučení a růstu. Sedmá kapitola nabízí podněty nezadaným lidem, jak i oni mohou mít užitek z této knihy a jak mohou moudře zvažovat případný vstup do manželství. A konečně osmá kapitola se zabývá tématem sexu – proč Bible omezuje sex na manželství a jak se tento biblický pohled, pokud ho přijmeme, promítá v našem životě, ať už jsme manželé, či svobodní.⁶

V této knize prozkoumáme křesťanský pohled na fenomén manželství. Jak už jsem řekl, budeme přitom vycházet z bezprostředního čtení biblických textů. Znamená to, že definujeme manželství jako celoživotní monogamní vztah mezi mužem a ženou. Bůh podle Bible ustanovil manželství jako odraz své spasitelné lásky, kterou nám projevuje v Kristu. Měl v úmyslu jím tříbit náš charakter a vytvořit stabilní lidské prostředí, v němž by se mohly rodit a vyrůstat děti. Rozhodl se toho dosáhnout tak, že spojí dvě navzájem se doplňující pohlaví trvalým celoživotním svazkem. Musím tedy na tomto místě podotknout, že takovouto křesťanskou vizi pro manželství nemohou naplnit dva lidé stejného pohlaví. V tom se bibličtí autoři jednomyslně shodují. Proto na všech stránkách této knihy vycházíme z tohoto pohledu, ačkoli se tématem homosexuality přímo nezabýváme.

Biblické učení o manželství není pouhým odrazem náhledu určité kultury či doby. Biblický pohled je v jistém rozporu s naší současnou západní kulturou a jejím pojetím individuální svobody jako jediné cesty ke štěstí. Bible ovšem kritizuje také tradiční kultury, pro které dospělý jedinec nebyl plnohodnotným člověkem, pokud nežil v manželství. Kniha Genesis ostře kritizuje instituci polygamie, navzdory

tomu, že byla ve své době běžnou kulturní praxí. Genesis živě líčí trápení a dalekosáhlé škody, které polygamie vnáší do rodinných vztahů, i bolest, kterou působí hlavně ženám, a rázně se staví proti ní. Novozákonní pisatelé pak mj. vyzdvihovali celoživotní svobodný stav jako legitimní životní model. Psali o tom způsobem, který pohanský svět děsil.⁷ Jinými slovy, učení biblických autorů představovalo pro názory jejich vlastní kultury neustálou výzvu – nebylo tedy pouhým produktem starověkých zvyklostí a praktik. Nemůžeme proto biblický pohled na manželství odepsat jako jednostranně zpátečnický a z kulturního hlediska překonaný. Naopak, obsahuje celou řadu praktických, realistických rad pro manželství a také zaslíbení, nad kterými se člověku tají dech. Písmo je podává nejen jako výstižně zformulované výroky, ale i formou poutavých příběhů a působivé poezie.⁸ Dokud se člověk neodhodlá pohlížet na manželství skrze Písmo a nikoli pouze optikou vlastních obav, romantických představ, svých konkrétních zkušeností nebo omezeným průhledem své kultury, nebude se moci objektivněji rozhodovat ohledně své vlastní partnerské budoucnosti.

List Efeským 5:18–33

¹⁸Neopíjejte se vínem (což vede k prostopášnosti), ale nechávejte se naplnit Duchem. ¹⁹Promlouvejte k sobě navzájem v žalmech, chvalozpěvech a duchovních písních; svým srdcem zpívejte a hrajte Pánu. ²⁰Vždycky za všechno děkujte Bohu a Otci ve jménu našeho Pána Ježíše Krista.

²¹Z úcty ke Kristu se poddávejte jedni druhým.

²²Manželky, poddávejte se svým mužům jako Pánu. ²³Muž je hlavou své ženy, jako je Kristus hlavou církve, která je jeho tělem a on jejím zachráncem. ²⁴Jako se tedy církev poddává Kristu, tak ať se i manželky vždy poddávají svým mužům.

²⁵Muži, milujte své ženy, tak jako Kristus miloval církev. On vydal sám sebe za ni, ²⁶aby ji posvětil očištnou koupelí svého slova, ²⁷aby ji před sebou postavil jako slavnou církev bez jakékoli poskvrny a vrásky, aby byla svatá a bez úhony. ²⁸Stejně tak musí muži milovat své ženy jako svá vlastní těla. Kdo miluje svou ženu, miluje sám sebe. ²⁹Nikdo nikdy neměl své vlastní tělo v nenávisti, ale každý je živí a opatruje, tak jako Kristus svou církev. ³⁰Jsme přece údy jeho těla. ³¹„Proto muž opouští otce i matku – aby přilnul ke své manželce, aby se ti dva stali jedním tělem.“ ³²Toto je veliké tajemství; já však mluvím o Kristu a o církvi. ³³Ať ovšem každý jednotlivý z vás miluje svou manželku jako sám sebe. A žena ať má svého manžela v úctě.

Tajemství manželství

1

*Proto muž opouští otce i matku – aby přilnul ke své manželce,
aby se ti dva stali jedním tělem. Toto je veliké tajemství...*

List Efeským 5:31–32

Už mě unavuje poslouchat sentimentální řeči o manželství. Většina z toho, co jsem si na toto téma vyslechl na svatbách, při bohoslužbách nebo v nedělní škole, má asi takovou hloubku jako předtištěné přáníčko z papírnictví. Manželství je všechno možné, jen *ne* sentimentální. Žít v něm je nádherné, ale těžké. Manželství přináší vzrušující radost a povzbuzení, ale také krev, pot a slzy, hořké prohry a vyčerpávající vítězství. Neznám jediné manželství trvající déle než pár týdnů, jež bych mohl popsat jako procházku růžovým sadem. Není proto divu, že mnoho dvojic se může ztotožnit pouze s jediným výrokem ze slavného apoštolova pojednání o manželství v 5. kapitole listu Efeským, a to s 32. veršem citovaným v záhlaví této kapitoly. Někdy člověk po dlouhém náročném dnu, kdy se snažil porozumět svému protějšku, padne do postele a jediné, na co se zmůže, je povzdech: „Všechno je to veliké tajemství!“ Někdy člověku manželství připadá jako nerozluštitelná hádanka, jako bludiště, ve kterém se ztratil.

To vše je pravda. A přece mezi lidmi neexistuje úžasnější a důležitější vztah než manželství. Při první svatbě zachycené v Bibli je v roli oddávajícího sám Bůh (Genesis 2:22–25). Když muž spatří svou ženu, přejde náhle z prózy do poezie a zvolá: „Konečně!“⁴¹ Ve zmíněné pasáži všechno nasvědčuje tomu, že manželství je vedle našeho vztahu k Bohu tím nejhlubším vztahem, jaký může existovat. Poznávat a milovat svého partnera je podobné jako poznávat Boha – je to obtížné a bolestné, naplňující a nádherné.

Nejpodivuhodnější a nejnáročnější lidský vztah. Tak vykresluje manželství Bible. A snad nikdy nebylo potřeba manželství ocenit a vyzvednout tak jako dnes.

Manželství na ústupu

„Hlavní manželské ukazatele“ – tedy empirická data ohledně stavu manželství a spokojenosti manželů ve Spojených státech – během posledních čtyřiceti let nepřetržitě klesají.² Oproti roku 1960 vzrostla rozvodovost téměř dvojnásobně.³ Zatímco v roce 1970 se 89 procent dětí narodilo do manželství, dnes už to platí o pouhých 60 procentech dětí.⁴ A co je nejmýlnější, v roce 1960 žilo více než 72 procent dospělých Američanů v manželství, kdežto roku 2008 už to bylo pouhých 50 procent.⁵

Všechny tyto údaje svědčí o vzrůstající ostražitosti a prohlubujícím se pesimismu, který v naší kultuře vůči manželství panuje. Platí to zvláště o mladých lidech. Ti se domnívají, že na dobré manželství nemají velkou šanci. A i kdyby jejich manželství bylo nakonec stabilní, děsí je vyhlídka na to, že by v něm zavládla sexuální nuda. Jak se kdysi zeptal komik Chris Rock: „Chcete být svobodní a osamělí, nebo ženatí a znudění?“ Mnoho mladých lidí věří, že si skutečně mohou vybrat pouze z těchto dvou možností. Proto řada z nich směřuje ke kompromisu mezi manželstvím a pouhým tělesným stykem – k nesezdanému soužití se sexuálním partnerem.

Tento trend během posledních tří desetiletí exponenciálně narůstá. Více než polovina dnešních párů spolu žije už před svatbou. Něco takového v roce 1960 prakticky neexistovalo.⁶ Jedna čtvrtina neprovdaných žen ve věku mezi pětadvaceti a devětatřiceti lety v současné době žije s partnerem. S takovýmto soužitím „na hromádce“ má zkušenost 60 procent žen do čtyřiceti let.⁷ Tento trend je posilován několika všeobecně rozšířenými názory. Jedním z nich je předpoklad, že manželské svazky většinou nejsou šťastné. Polovina všech manželství přece končí rozvodem a z těch zbývajících je určitě spousta nešťastných. Často se tvrdí, že soužití před svatbou zvýší vaše šance, že si vezmete toho pravého nebo tu pravou. Dva lidé si potřebují vyzkoušet, zda se k sobě hodí, dříve než vlezou do chomoutu. Člověk si ověří, jestli jeho zájem o toho druhého nevyprchá a jestli to mezi nimi dostatečně „jiskří“. „Všichni moji známí, kteří se rychle vzali, aniž by spolu žili spolu před svatbou, se rozvedli,“

konstatoval jeden muž v Gallupově průzkumu pro Národní studii manželství.⁸

Všechny tyto názory a předpoklady mají ovšem jednu slabinu: téměř úplně se míjejí s realitou.

Překvapivé výhody manželství

Navzdory tvrzení onoho mladíka v Gallupově průzkumu existují „pádne důkazy nasvědčující tomu, že páry, které spolu žily před svatbou, jsou po svatbě náchylnější k rozvodu“.⁹ Soužití na hromádce je pochopitelnou reakcí lidí, kteří zažili bolestný rozvod svých rodičů. Fakta ale naznačují, že takováto léčba bývá horší než sama choroba.¹⁰

I další rozšířené názory jsou mylné. Je sice pravda, že asi 45 procent manželství končí rozvodem, ale zdaleka největší procento rozvodů se týká těch, kdo se brali neploletí, těch, kdo nedokončili školu a těch, kdo měli dítě ještě před svatbou. „Pokud jste tedy dosáhli rozumné úrovně vzdělání a máte slušný příjem, pocházíte z nenarušené rodiny, jste věřící, vstoupíte do manželství až po pětadvacátém roce a nepřivedli jste předtím na svět potomka, není skutečně příliš pravděpodobné, že se rozvedete.“¹¹

Mnozí mladí lidé preferují partnerské soužití, protože se domnívají, že by si před svatbou měli pořídit bydlení a finančně se zajistit.¹² Má se za to, že manželství představuje mimořádnou finanční zátěž. Výzkumy však poukazují na jev označovaný jako „Překvapivé ekonomické výhody manželství“.¹³ Průzkum penzijních dat z roku 1992 odhalil, že lidé, kteří strávili život v manželství, byli v době odchodu do důchodu o 75 procent movitější než ti, kteří do manželství nikdy nevstoupili nebo se rozvedli a další sňatek už neuzavřeli. A co je ještě pozoruhodnější, ukázalo se, že ženatí muži vydělávali o 10 až 40 procent více než jejich svobodní kolegové s obdobným vzděláním a pracovní zkušeností.

Jak je to možné? Částečně proto, že manželé se cítí fyzicky i duševně zdravěji. Manželství rovněž funguje jako účinný „polštář“, který člověku pomáhá proplout zklamáním, nemocemi a dalšími těžkostmi.

Pomáhá člověku získat zpět ztracenou rovnováhu. Důvodem vyšších příjmů pak může být i to, čemu odborníci říkají „manželské sociální nastavení“. Výzkumy uvádějí, že manželé se vzájemně vedou k vyšší osobní zodpovědnosti a kázni, než k jaké by je dokázali motivovat přátelé nebo příbuzní. Jen pro příklad – svobodní lidé mohou utrácet peníze neuváženě a impulzivně, aniž by se museli komukoli zodpovídat. Lidé žijící v manželství ale vyvíjejí jeden na druhého určitý tlak, aby spořili, investovali a odkládali některé požitky. Nic neposlouží ke zrání charakteru tak jako manželství.¹⁴

Hlavním důvodem rezervovanosti mladých lidí vůči manželství je jejich pocit, že většina manželských párů nešťastná. Typickou ukázkou je fórum Yahoo!, na kterém jeden čtyřiadvacetiletý mladík oznámil své rozhodnutí nikdy se neoženit. Uvedl, že když svůj úmysl sdělil v průběhu několika uplynulých měsíců svým ženatým přátelům, všichni se smáli a zjevně mu záviděli. Řekli mu, že na to jde chytře. Vyvodil z toho, že nejméně 70 procent lidí žijících v manželství je ve vztahu určitě nešťastných. Jedna mladá žena s jeho namátkovou zkušeností souhlasila a ohodnotila své ženaté a vdané přátele podobně: „Z deseti manželských párů... je jich sedm totálně nešťastných,“ prohlásila a dodala: „Příští rok se vdávám, protože svého snoubence miluji. Jestli se ale něco změní, bez váhání se s ním rozvedu.“¹⁵

New York Times Magazine nedávno uvedl článek o novém filmu s názvem *Monogamy* (Monogamie), který režíroval Dana Adam Shapiro.¹⁶ Shapiro si v roce 2008 uvědomil, že mnozí jeho přátelé třicátníci se rozvádějí. Rozhodl se tedy natočit film na základě autentických svědectví o rozpadu vztahů. Nashromáždil padesátku důvěrných rozhovorů s lidmi, jejichž manželství ztroskotalo. Spokojenými dlouholetými manželstvími se ale vůbec nezabýval. Když se ho někdo ptal po důvodech, parafrázoval Tolstého: „Všechny šťastné páry jsou stejné. To jest stejně nudné.“¹⁷ Reportér *Times* k tomu dodává: „Nikoho tedy asi nepřekvapí, když prozradíme, že celkový pohled filmu na partnerské vztahy je chmurný, ne-li přímo apokalyptický.“ Film vypráví o dvojicích lidí, kteří se nesmírně milují, ale „prostě jim to nakonec nevyjde“. V dalších rozhovorech o filmu režisér vyslovuje

názor, že je nesmírně těžké, i když ne zcela nemožné, aby se dva moderní lidé navzájem milovali a přitom nepotlačovali individualitu a svobodu svého protějšku. Shapiro nebyl nikdy ženatý, ačkoli doufá, že se jednou ožení, a nedomnívá se, že by jeho film od manželství odrazoval. Podle reportérových slov mu však monogamie činí „nesmírné potíže“. Jeho postoj odráží typický názor mladých lidí, zvláště těch, kteří žijí v lidnatějších metropolitních oblastech Spojených států.

Jako pastor sboru na Manhattanu navštěvovaného několika tisíci svobodných lidí jsem mluvil s řadou mužů a žen, kteří vnímají manželství stejně negativně. Svě šance na dobré manželství často neprávem podceňují. Všechny průzkumy ukazují, že velmi mnoho lidí (61–62 procent) je v manželství „velmi šťastných“. Za posledních deset let toto číslo kleslo jen nepatrně. A co je úplně nepřekvapivější, dlouhodobé studie ukazují, že pokud se lidé žijící v nešťastných manželstvích nerozvedou a v manželství zůstanou, budou dvě třetiny těchto svazků nakonec šťastné.¹⁸ Tato pozorování vedla socioložku Lindu J. Waiteovou z Chicagské univerzity k závěru, že „prospěšnost rozvodu se přeceňuje“.¹⁹

V uplynulých dvou desetiletích proběhly průzkumy, z nichž vyplývá, že lidé žijící v manželství shodně vykazují mnohem větší míru spokojenosti se svým životem než lidé svobodní, rozvedení nebo žijí „na hromádce“.²⁰ Zpráva rovněž odhaluje, že většina lidí je v manželství spokojená a že ti nespokojení, kteří se nerozvedou, nakonec ke spokojenosti dospějí. Navíc ti, kdo jako děti vyrůstali v úplných rodinách se dvěma sezdanými rodiči, dosahují v životě dvakrát až třikrát častěji pozitivních výsledků než ti, kdo takto nevyrostali.²¹ To vše vede k závěru, že život v manželství a možnost vyrůstat s rodiči, kteří žijí v manželství, představuje obrovské plus pro naši životní pohodu.

Dějiny manželství

Přesvědčení, že manželství je cosi dobrého a žádoucího, bývalo kdysi univerzálně rozšířené. To ale dnes již neplatí. Nedávná zpráva

Národní studie manželství, kterou vydala Virginská univerzita, dospěla k následujícímu závěru: „Zdá se, že jen necelá jedna třetina maturantek a pouze něco málo přes třetinu maturantů si myslí... že manželství je pro jednotlivce prospěšnější než jiné alternativy. Tento negativní postoj je ovšem v rozporu s dostupnými empirickými nálezy, které shodně vypovídají o značných osobních i sociálních výhodách života v manželství v porovnání se svobodným stavem nebo s nesezdaným soužitím.“²² Studie poukazuje na to, že názory většiny mladých lidí se nejen rozcházejí s dříve všeobecně přijímaným postojem, ale jsou také v rozporu s učením všech hlavních světových náboženství a nepodporují je ani aktuální nálezy z oblasti společenských věd.

Kde se tedy takový pesimismus vzal a proč se tak naprosto rozchází s realitou? Paradoxně může vycházet z jakéhosi nového nerealistického idealismu ohledně manželství. Ten má kořeny ve významném posunu chápání manželství, k němuž v naší kultuře došlo. Právní teoretik John Witte, Jr. uvádí, že dřívější „ideál manželství jako stálého smluvního svazku uzavřeného za účelem vzájemné lásky, plození potomků a ochrany pomalu ustupuje nové realitě manželství coby ‚dočasného sexuálního kontraktu‘ s cílem uspokojit zainteresované strany.“²³

Witte poukazuje na skutečnost, že v západních civilizacích existovalo několik konkurenčních názorů na to, jakou „formu a funkci“ by mělo manželství mít.²⁴ První dva postoje byly katolický a protestantský. V mnoha podrobnostech se sice rozcházely, ale oba učily, že smyslem manželství je vytvořit rámec pro celoživotní oddanost a lásku mezi manželi. Jednalo se o vážný závazek, který měl oběma stranám pomoci podřízovat individuální sklony a zájmy ve prospěch vztahu. Manželství mělo být svátostí Boží lásky (katolický důraz) a sloužit obecnému dobru (protestantský důraz). Protestanti chápali manželství jako Boží dar, který slouží nejen křesťanům, ale je k užtku celému lidstvu. Manželství spojovalo muže a ženu závazným partnerstvím a tím utvářelo jejich charakter. Na celoživotní manželský svazek se pohlíželo především jako na jediné sociálně stabilní prostředí, ve kterém mohou vyrůstat děti a kde budou

prospívat. Společnost měla na instituci manželství zvláštní zájem, protože žádné jiné prostředí nebylo tak prospěšné pro děti.²⁵

Witte vysvětluje, že z osvícenství 18. a 19. století se vynořil nový pohled. Ve starších kulturách se lidé učili nacházet smysl v povinnosti, v přijímání přidělených sociálních rolí a jejich věrnému naplňování. V průběhu osvícenství se začalo těžiště přesouvat. Na smysl života se začalo postupně pohlížet jako na výsledek svobody jednotlivce zvolit si život, který ho osobně nejvíce naplňuje. Definice manželství se změnila. Člověk už nenachází jeho smysl v sebezapření, tedy v tom, že se vzdá vlastní svobody a zaváže se plnit manželské a rodinné povinnosti, ale chce v něm najít citové a sexuální naplnění a seberealizaci.

Zastánci tohoto nového přístupu už nespatořovali podstatu manželství ani v jeho duchovní svátostné symbolice, ani ve společenském závazku k širšímu obecnému prospěchu. Pohlíželi na manželství jako na smlouvu mezi dvěma stranami, uzavřenou za účelem oboustranného rozvoje a uspokojení jednotlivce. Z tohoto pohledu vstupovali partneři do manželství kvůli sami sobě, ne proto, aby plnili povinnost vůči Bohu nebo společnosti. Smluvní strany měly proto mít právo spravovat svoje manželství tak, jak uznaly za vhodné, a neměla jim být ukládána žádná povinnost vůči církvi, tradici nebo širšímu lidskému společenství. Krátce řečeno, osvícenství manželství zprivatizovalo. Vyňalo ho z veřejné sféry a přeformulovalo jeho smysl. Důraz už nespočíval na „obecném dobru“ jako například na odrážení Božího charakteru, utváření charakteru člověka nebo výchově dětí, ale na uspokojení jednotlivce. Toto nové chápání smyslu manželství v západní kultuře pomalu, ale jistě zatlačilo stará pojetí do pozadí.

Středem této proměny je především jednotlivec. Fejetonistka Tara Parker-Popeová nedávno napsala článek s názvem „The Happy Marriage Is the ‚Me‘ Marriage“ (Ve šťastném manželství jde o mě):

Myšlenka, že nejlepší manželství je takové, které přináší uspokojení jednotlivci, může někomu připadat nelogická. Nejde snad v manželství v první řadě o vztah? Dnes už ne. Po celá staletí se na manželství pohlíželo jako

na ekonomickou a sociální instituci, a citové a intelektuální potřeby partnerů se podřizovaly přežití manželství jako takového. V moderním vztahu ale lidé hledají spíše partnera, který udělá jejich život zajímavějším... a pomůže každému z nich dosáhnout cílů, o které usilují.²⁶

To je revoluční proměna a Parker-Popeová ji bez rozpaků nazývá pravým jménem. Manželství kdysi bývalo veřejnou institucí určenou k obecnému prospěchu, teď je to ale soukromá dohoda sloužící k uspokojení jednotlivců. Dříve šlo v manželství o *nás*, nyní v něm jde o *mě*.

Je však ironií, že tento novější pohled na manželství ve skutečnosti zatěžuje manželství i partnery drtivým břemenem v podobě očekávání, která tradičnější pojetí vůbec neznala. Výsledkem je, že jsme beznadějně uvízli v pasti: na jedné straně máme vůči manželství nerealistická očekávání, a zároveň z něj máme hrozné obavy.

Kdo se ke mně hodí?

Zřetelný obraz těchto očekávání můžeme najít v rozsáhlém průzkumu, který v roce 2002 v rámci Národní studie manželství vypracovali Barbara Dafoe Whiteheadová a David Popenoe. Práce má titul „Why Won't Men Commit“ (Proč se muži nechtějí vázat).²⁷ Ženy muže často obviňují, že trpí jakousi fobií ze závazku a bojí se manželství. A autoři zmíněné zprávy konstatují: „z našeho zkoumání vyplývá, že se tento rozšířený názor opírá o skutečné mužské postoje“. Dále uvádějí seznam důvodů, proč se mužům do ženění nechce nebo – když už možnost sňatku připustí – proč ho odkládají na pozdější dobu. Nejnápadnější však je, jak často se muži vyjádřili, že se ožení, až když najdou „dokonale spřízněnou duši“, tedy někoho, „kdo se ke mně opravdu hodí“. Co to ale znamená?

Když jsem se seznámil se svou budoucí ženou Kathy, velice rychle jsme vycítili, že toho máme neobvykle mnoho společného – celou řadu knih, příběhů, témat, životních názorů a zájmů. Jeden v druhém jsme rozpoznali spřízněného ducha a potenciál pro hluboké

přátelství. Když ale mladí lidé mluví o tom, kdo se k nim „hodí“, většinou mají na mysli něco jiného. Podle Whiteheadové a Popenoea zde hrají roli dva klíčové faktory.

Prvním z nich je fyzická přitažlivost a sexuální jiskření. V Shapirových rozhovorech s čerstvě rozvedenými lidmi hraje prominentní roli to, zda prožívali „skvělý sex“. Jedna žena vysvětlovala, že si vzala svého manžela proto, že jí „připadal svůdný“. K jejímu zármutku však manžel přibral a přestal dbát o svůj vzhled. A bylo po líbáčkách. Znala hlavně sex. Zavedla pravidlo, že sex nebude, pokud ona nebude mít opravdu chuť. Jenže měla chuť málokdy. „Vytvořili jsme si rutinu a k sexu docházelo jen zhruba jednou týdně, možná i méně často. Vždycky to bylo úplně stejné a nebylo v tom žádná potěšení nebo citové uspokojení. Nebyla v tom žádná dychtivost nebo napětí, díky nimž je sex tak úžasný – ta chuť udělat na druhého dojem, okouzlit ho.“²⁸

Podle jejího názoru je tělesná přitažlivost základním kritériem, podle kterého by člověk měl hledat vhodného partnera.

V odpovědích na otázky v rámci Národní studie manželství však muži neuváděli sexuální přitažlivost jako nejdůležitější faktor. Udávali, že „kompatibilita“ pro ně spočívá především v tom, „aby mě partnerka brala takového, jaký jsem, a nesnažila se mě změnit.“²⁹ „Řada mužů vyjádřila svou zatepklost vůči ženám, které se je snaží změnit... Někteří muži popisovali manželskou kompatibilitu tak, že chtějí najít ženu, která „bude zapadat do jejich života“. Jak poznamenal jeden z respondentů: „Když se ti dva k sobě opravdu hodí, člověk se nemusí nijak měnit.“³⁰

Skutečně mužný muž

To je oproti minulosti převratná změna. Tradičně tomu bývalo tak, že muži vstupovali do manželství s tím, že to pro ně bude znamenat velkou osobní změnu. K tradičnímu chápání patřilo, že manželství muže „zusušlečtuje“. Muži byli a jsou vnímáni jako nezávislejší než ženy a méně ochotní a schopní vstupovat do vztahů, které vyžadují vzájemnou komunikaci, podporu a spolupráci. Jedním z klasických

účelů manželství tedy zcela určitě bylo muže „změnit“. V manželství se učili, jak si počínat ve vztazích, jejichž účastníci jsou navzájem více závislí.

Mužští respondenti ve zmíněné studii paradoxně odhalili právě ty postoje, které manželství v minulosti korigovalo. Autoři průzkumu se mužů ptali, zda si uvědomují, že ženy tlačí čas, aby se vdaly a přivedly na svět děti, než toho přestanou být po biologické stránce schopny. Muži velmi dobře věděli, že když sňatek odkládají, ztěžují tím ženám možnost naplnit jejich životní cíl – ale nijak to s nimi nepohnulo. Jak řekl jeden z nich: „To je jejich problém.“³¹ Mnozí respondenti uvedli zcela otevřeně, že vztah se ženou by neměl nijak omezovat jejich svobodu. Studie dospívá k závěru, že „Soužití bez sňatku zajišťuje mužům pravidelnou domácí a sexuální péči ze strany přítelkyně a zároveň jim umožňuje... vést poměrně nezávislý život a rozhlížet se po případné lepší partnerce.“³²

Sara Liptonová ve svém článku pro *New York Times* sestavila seznam ženatých politiků, kteří se nenechali sňatkem omezovat jen na jedinou partnerku. Patřil k nim Arnold Schwarzenegger, Dominique Strauss-Kahn, Mark Sanford, John Ensign, John Edwards, Eliot Spitzer, Newt Gingrich, Bill Clinton nebo Anthony Weiner. V každém uvedeném případě se muž postavil proti tradičním cílům manželství – korigovat své přirozené instinkty, držet na uzdě své vášně, učit se odepřít si vlastní choutky a sloužit druhým.

Zde obvykle nastupuje vysvětlení v tom smyslu, že manželství neodpovídá mužské přirozenosti. Především se zdůrazňuje, že většině mužské populace manželství nevyhovuje. Zaznívají argumenty, že „potřeba sexuálního dobývání, ženského obdivu a tajných, riskantních milostných avantýr odpovídá pudu, ambicím a sebedůvěře alfa samce“. Liptonová však připomíná, že tradičně bývalo právě manželství tím místem, kde muži nabývali skutečné mužnosti: „Hlavní a nejceněnější charakteristikou mužnosti bylo po většinu západní historie sebeovládání... Muž, který se oddával přejídání, nadměrnému pití, spánku nebo sexu – který si nedokázal ‚poručit‘ – byl považován za neschopného řídit vlastní domácnost, natož veřejné záležitosti...“

Liptonová, profesorka historie na newyorské Stony Brook University, uzavírá svůj článek slovy: „Tváří v tvář nedávným odhalením, týkajícím se nezodpovědného a nezřízeného sexuálního chování tolika námi zvolených představitelů, může být cenné si připomenout, že kdysi se muž poznal podle sexuální kázně, nikoli podle sexuální výkonnosti.“³³

Byla by chyba svalovat veškerou zodpovědnost za změnu v postojích k manželství na muže. Jak muži, tak ženy chtějí v dnešní době manželství, v němž se jim dostane citového a sexuálního uspokojení od člověka, který je zároveň nechá, aby „byli samy sebou“. Chtějí partnera, který bude zábavný, intelektuálně podnětný, sexuálně přitažlivý, bude sdílet jejich zájmy a především je bude podporovat v jejich osobních cílech a ve způsobu života, jaký právě vedou.

Pokud si přejete partnera, který od vás nebude vyžadovat žádné velké změny, pak tedy hledáte někoho, kdo je vcelku soběstačný, velmi nenáročný, kdo ani neví, co to je mít problémy. Hledáte někoho, kdo nebude vyžadovat výrazné změny. Hledáte tudíž ideálního člověka – šťastného, zdravého, zajímavého, spokojeného se životem. Pokud jde o hledání životního partnera, ještě nikdy v dějinách nebylo ve společnosti tolik idealistů.

Paradox pesimistického idealismu

Ačkoli to zní jako protimluv, jsem přesvědčen, že právě tento nový idealismus dovedl lidi k pesimismu ohledně manželství. V minulých generacích se o „kompatibilitě“ a nalezení ideální spřízněné duše mluvilo daleko méně. Dnes hledáme někoho, kdo nás bude přijímat takové, jací jsme, a bude naplňovat naše touhy. Tím vzniká řada nerealistických očekávání, která nakonec vedou ke zklamání na obou stranách.

Hledání uspokojivého sexuálního partnera je problém sám pro sebe. V dalším výstupu z Národní studie manželství se uvádí:

K nerealistickým představám o vhodném budoucím partnerovi či partnerce přispěla (rovněž) pornografická mediální

kultura. Všudypřítomná vyobrazení sexy mladých žen v televizi, na internetu i na přehlídkách spodního prádla mohou ovlivňovat muže k tomu, aby odkládali sňatek se současnou přítelkyní v naději, že nakonec potkají dvoj-kombinaci „sprízněná duše/modelka.“³⁴

Změny v současném postoji k manželství ale nemůžeme připsat pouze na vrub mužského vyhledávání fyzické krásy. Ženy jsou naší konzumní kulturou ovlivněny také. Jak muži, tak ženy dnes manželství nevnímají jako nástroj k budování charakteru a společnosti, ale jako nástroj k dosahování osobních životních cílů. Všichni hledají životního partnera, který „naplní jejich citové, sexuální i duchovní touhy.“³⁵ Vzniká tak extrémní idealismus a ten pak vede k hlubokému pesimismu. Najdu vůbec někdy toho správného člověka, kterého bych si vzal? Velmi mnoho lidí proto manželství odsouvá a přehlízí výborné potenciální partnery, protože prostě nejsou „dost dobří“.

Je to paradox. Tradiční názory na manželství se považují za zastaralé a zotročující, zatímco novější pojetí manželství, „ve kterém jde o mě“, se zdá být osvobozující. A přece právě toto nové pojetí vedlo ke strmému poklesu počtu sňatků a k tíživé deziluzi ohledně manželství. Na fungování individualistického manželství jsou potřeba dva naprosto psychicky odolní, šťastní jedinci s mizivými emocionálními potřebami a bez jakýchkoli charakterových vad. Problém je, že nikdo takový není nikde k mání! Nové chápání manželství jakožto formy seberealizace nás přivedlo do bodu, kdy od manželství očekáváme příliš mnoho a zároveň příliš málo.

John Tierney ve svém klasickém satirickém článku „Picky, Picky, Picky“ (Kdo vybírá, přebere) dokázal skvěle zesměšnit onen absurdní stav, do něhož nás naše kultura přivedla. Líčí řadu důvodů, proč jeho svobodní přátelé skoncovali s nedávnými vztahy:

„Špatně vyslovila ‚Goethe‘.“

„Copak ho můžu brát vážně, když má doma na policičce knížku ‚Nevyšlapanou cestou‘?“

„Kdyby jen shodila tři kila!“

„Jasně, je společníkem, ale není to žádná velká firma. A nosí ty krátké černé ponožky.“
 „No, začátek byl skvělý... krásná tvář, nádherná postava, milý úsměv. Všechno šlo výborně, dokud se neotočila.“
 Zlověstně se odmlčel a pak se celý otrásl: „... měla špinavé lokty!“³⁶

Tierney pročetl množství neuvěřitelně nerealistických osobních inzerátů (kde drtivá většina partnerů popisovaných v rubrice „Hledám“ v reálu nemůže existovat) a dospěl k závěru, že mladí lidé jsou stále více pod vlivem čehosi, co nazývá „chybomat“. Ten funguje jako „jakýsi vnitřní hlásek, malé bzučící zařízení v mozku, které bez ustání monitoruje všechny potenciální partnery a na každém objeví nějakou fatální vadu.“ K čemu tento chybomat slouží? Mohlo by jít o vynález sestrojený lidmi rozhodnutými „získat víc, než si zasloužíme – a odmítnout každého, kdo se nám byt' jen trošku podobá.“ Nakonec však Tierney dochází k závěru, že většinou jde spíše o zařízení na výrobu důvodů, proč zůstat sami a tudíž v klidu. „Tito lidé v srdci vědí, nač chybomat potřebují... Není snadné si to přiznat, zvláště třeba na Valentýna, ale těmi svými inzeráty ve skutečnosti říkají: „Hledám: Samotu.“

Jinými slovy, někteří lidé v naší kultuře toho očekávají od životního partnera příliš mnoho. Nedívají se na manželství jako na svazek dvou chybuících lidí, kteří se spojili, aby vytvořili prostor pro stabilitu, lásku a porozumění, jakýsi „bezpečný přístav v bezcitném světě“, jak ho popisuje Christopher Lasch.³⁷ Hledají spisovatelku/ /astronautku s bohatými zkušenostmi v modelingu³⁸, nebo její mužský ekvivalent. Manželství, které se nezakládá na sebezapření, ale na sebeuspokojení, bude vyžadovat velice nebo zcela nenáročného partnera. Takového, který bude naplňovat vaše potřeby, ale po vás nebude chtít téměř nic. Lidé dnes prostě od partnera čekají příliš mnoho.

Jiní toho zase od manželství tolik nechtějí, ale hluboce se ho obávají. Podle Tierneyho do této kategorie spadá spousta lidí, přinejmenším z řad jeho newyorských přátel. Ještě víc než těch, kteří sní

o dokonalém druhovi. Tito lidé vlastně o žádného partnera nestojí, i když si to možná sami neumějí připustit. Naše kultura konec konců vyznává jako nejvyšší hodnoty osobní svobodu, nezávislost a sebe-realizaci. A inteligentní člověk si někde hluboko ve svém nitru uvědomuje, že v milostném vztahu všechny tyto tři věci ztratí. Možná prohlášujete: „Chci někoho, kdo mě bude brát takového, jaký jsem“, ale kdesi hluboko víte, že nejste bez chyby, že je spousta věcí, které potřebujete změnit, a že každý, kdo vás blíž pozná, po vás bude tyto změny chtít. Víte také, že ten druhý bude mít potřeby – hluboké potřeby – a chyby. Takovým nepříjemnostem se člověk chce vyhnout. Je ale těžké světu i sám sobě přiznat, že o manželství vlastně nestojíte. A tak si nastavíte chybomat pěkně naplno. Tím se to vyřeší. Hrozba manželství je úspěšně odvrácena.

Pokud se ale vyhýbáte manželství prostě proto, že nechcete přijít o svou svobodu, velice tím ublížíte svému srdci. C. S. Lewis to barvitě vylíčil:

Milujte cokoliv, a vaše srdce se bude určitě trápit a nejspíš bude zlomeno. Chcete-li si být jisti tím, že si je zachováte nedotčené, nesmíte je dát nikomu, dokonce ani zvířeti. Pečlivě si své srdce obalte koníčky a drobnými požitky. Vyhněte se všem závazkům. Bezpečně je uzamkněte v klenotnici nebo v rakvi svého sobectví. Ale v té klenotnici – bezpečné, temné, nehybné, bez přístupu vzduchu – se změní. Nebude zlomeno; stane se nezlomitelným, neproniknutelným, nevykoupitelným. Alternativou tragédie, nebo přinejmenším toho, že budete tragédii riskovat, je zatracení.³⁹

Naše společnost je tedy k možnosti „monogamie“ tolik pesimistická *právě proto*, že máme na potenciálního životního partnera přehnaně idealistické požadavky. A to všechno proto, že máme pokřivenou představu o samotném smyslu manželství.

Nikdy si nevezmeme toho pravého

Jaké je tedy řešení? Zkusme prozkoumat, co o manželství říká sama Bible. Ukáže nám nejen to, do jaké pasti nás naše kultura zavedla, ale i jak z této pasti ven.

Díky Bibli můžeme porozumět, proč je hledání „vhodného“ partnera téměř neřešitelným problémem. Jako pastor jsem mluvil snad s tisíci páry. Někteří se chystali do manželství vstoupit, někteří chtěli manželství udržet a někteří chtěli své manželství zachránit. Znovu a znovu je slychal říkat: „S láskou by to přece *nemělo* být tak těžké. Měla by plynout tak nějak přirozeně.“ Vždycky jim odpovídám: „A proč, prosím vás? Když někdo chce hrát profesionální baseball, říká snad: ‚Nemělo by být tak těžké odpálit tvrdý nadhoz?‘ Když se někdo chystá napsat nejlepší román své generace, říká snad: ‚Nemělo by být těžké vytvořit věrohodné postavy a vzrušující zápletku?‘ Na to mi obvykle opáčí: ‚Tady ale přece nemluvíme o baseballu nebo literatuře. Tady jde o *lásku*. Když se dva lidé k sobě hodí, když jsou to spřízněné duše, láska by měla fungovat sama od sebe.“

Křesťanství ovšem na takovou představu odpovídá: *Žádní* dva lidé se k sobě nehodí. Profesor etiky na Dukeově univerzitě Stanley Hauerwas to vyjádřil velmi výstižně:

Hotovou zkárou manželství je dnes tak populární etika sebeuspokojení. Ta předpokládá, že manželství a rodina slouží především k našemu osobnímu naplnění, bez něhož se nemůžeme cítit šťastní. Předpokládáme, že kdesi existuje „ten správný“ partner pro nás a že ho najdeme, pokud budeme hledat dost usilovně. Tento morální předpoklad ovšem přehlíží jeden zásadní aspekt manželství. Nebere v potaz fakt, že si vždycky vezmeme „toho nesprávného“.

Nikdy nevíme, koho si bereme. Jenom si myslíme, že to víme. Dokonce, i když si vezmeme toho pravého, stačí chvílku počkat a dotyčný se změní. Sňatek je něco tak nesmírně významného, že po něm už jednoduše nejsme stejnými lidmi jako předtím. Primární otázkou pak je...

jak si oblíbit a zamilovat onoho cizince, se kterým jste se ocitli v manželství.⁴⁰

Hauerwas ukazuje, že skrze hledání dokonale vhodného protějšku cesta prostě nevede. Manželství nás přivádí do mnohem těsnější blízkosti druhého člověka než kterýkoli jiný vztah. Proto se vy i váš partner začnete ve chvíli, kdy uzavřete manželství, velmi významně měnit, a nemůžete předem vědět, v čem budou tyto změny spočívat. Proto nevíte, ba nemůžete vědět, kým váš partner nebo partnerka v budoucnu budou. Dozvíte se to, až to nastane.

Mnozí lidé se při čtení Hauerwasova výroku naježí. Dá se to očekávat, protože Hauerwas záměrně konfrontuje ducha doby. Aby tuto konfrontaci vyvolal, zevšeobecňuje. Pochopitelně, že existují dobré důvody nebrat si člověka o hodně staršího nebo mladšího nebo někoho, kdo mluví jiným jazykem a tak podobně. Manželství je už takhle náročné, tak proč k tomu přidávat zátěž v podobě překonávání ještě takových bariér? Hauerwasovo tvrzení má ovšem jisté nuance. Někteří lidé jsou opravdu, ale *opravdu* nevhodnými kandidáty na manželství. Ale i všichni ostatní jsou stále ještě „ti nesprávní“. Každý, kdo se propracoval k dobrému, dlouholetému manželství, ví, o čem Hauerwas mluví. Během let procházíte obdobími, v nichž se musíte učit milovat člověka, kterého jste si nevzali a který je pro vás tak trochu cizinec. Budete muset měnit, co jste měnit nechtěli, a stejně tak váš protějšek. Ta cesta vás nakonec dovede k silnému manželství, ve kterém najdete něhu i radost. Ale ne proto, že jste si vzali někoho, kdo se k vám dokonale hodí. Nikdo takový neexistuje.

Tuto knihu jsme věnovali několika přátelům, které s Kathy známe už téměř čtyřicet let. Díky nim jsme mohli zblízka nahlédnout i do jiných manželství, než je to naše. S těmito pěti dvojicemi jsme se úzce spřátelili během studií v semináři. Přesněji řečeno, z našich žen se staly blízké kamarádky a postupně se sblížili i jejich manželé. Téměř čtyřicet let si píšeme, telefonujeme, posíláme e-maily, navštěvujeme se, trávíme spolu dovolené, sdílíme smutky i radosti. Za tu dobu už toho nezbývá mnoho, co bychom o sobě navzájem nevěděli. Asi nejvíc zábavy si spolu užijeme – řekněme večer někde na pláži – když

společně se smíchem vzpomínáme, jak jsme spolu jako dvojice začali chodit, a také na naše manželské začátky. Nechápeme, jak jsme si vůbec mohli vybrat právě svoje partnery. Z vnějšku jsme museli vypadat jako blázni.

Tak třeba Cindy a Jim: Ona byla elegantní mladá dáma vychovaná v řecké pravoslavné církvi. Tichá, hloubavá, a ŘEKYNĚ. Jim byl rozverný, hlučný, samá legrace, a baptista. Dále pak Gayle a Gary: Nemluvě o sedmiletém věkovém rozdílu a závažných teologických rozporech, Gary navíc se spolužáky pořádal dvoutýdenní túry do divočiny, zatímco Gayle za ideální místo k přenocování považovala čtyřhvězdičkový hotel. Louise a David: Louise studovala dějiny umění a anglickou literaturu a byla přesvědčená evangelička. David byl laickým kazatelem letničního sboru a všechny na koleji budil svými chvalozpěvy. Wayne a Jane: Podle Jane pod Waynovým zevněškem pittsburghského oceláře tluče srdce ze zlata, zatímco ona sama se považuje za zhýčkanou Jižanku. Pak jsou tady Doug a Adele: Adele procestovala kus světa a byla ostřílená misionářka, když Doug teprve začínal pomáhat se studentskými bohoslužbami. Seznámili se krátce poté, co Adele prožila bolestný rozchod s jiným mužem (který se také jmenoval Doug). V předvečer svatby seděla na naší manželské posteli a plakala, protože nevěděla, jestli dělá dobře. Teď říká: „Naše manželství začínalo u pekelných bran pochybností, ale došli jsme až branám nebe.“

A samozřejmě my. Kathy byla umíněná presbyteriánka rozhodnutá sloužit v městských ghettech (protože si jednou přečetla *Dýku a kříž* od Davida Wilkersona). Já jsem právě slíbil biskupovi naší maličké venkovské denominace, že ze mě presbyterián *nebude*, ačkoliv jsem studoval na semináři, který k tomuto směru tíhnul.

Nikdo z nás neměl šanci. Ale teď si tu spokojeně sedíme, daří se nám, sledujeme, jak se naše dospělé děti žení a vdávají a rodí se jim děti. Pomáháme si, když jde někdo z nás na operaci nebo mu zemřou rodiče. Jsme si oporou ve všemožných potížích.

Ale zpět k Hauerwasovi. Jak uvádí, prvním důvodem, proč žádní dva lidé nejsou pro manželství kompatibilní, je ten, že sňatek nás hluboce promění. Je tu však ještě další důvod. Každý z partnerů, kteří

vstupují do manželství, je duchovně rozvrácený hříchem. Kromě jiného to znamená, že je sebestředný a žije jako *incurvatus in se*.⁴¹ Jak to vyjádřil švýcarský teoretik kultury Denis de Rougemont: „Proč by se ze sobeckých a nezralých neurotiků měli stát zničehonic andělé jen proto, že se zamilovali...?“⁴² Proto je také cesta k dobrému manželství *mnohem* těžší a náročnější než cesta k úspěchu ve sportu nebo umění. Přirozený talent nestačí na to, aby člověk mohl hrát profesionálně baseball nebo psát skvělá literární díla. Na to je potřeba vytrvalá sebekázeň a obrovské nasazení. Jak by pak mohlo být snadné žít šťastně a spokojeně s druhým člověkem? Nezapomínejme, jak hluboce porušená je naše lidská přirozenost. Mnozí dosáhli skvělých úspěchů na poli sportu nebo umění, ale v manželství tragicky pohořeli. Biblické učení o hříchu nám pomáhá pochopit, proč je manželství – víc než všechny dobré a důležité věci v tomto padlém světě – tak bolestné a těžké.

Milostná apokalypsa

Dnešní lidé dělají z manželství věc ještě náročnější, než je nutné, protože ji zatěžují téměř kosmicky nemožným očekáváním. Ernest Becker, autor, který získal Pulitzerovu cenu, se domnívá, že se v moderní kultuře zrodila touha po jevu, kterému říká „milostná apokalypsa“. Kdysi jsme očekávali, že nám manželství a rodina poskytnou lásku, podporu a bezpečí. Pokud však šlo o smysl života, naději do budoucnosti, morální kompas a sebeurčení, vzhlíželi jsme k Bohu a posmrtnému životu. Naše dnešní kultura nás však učí, že si nikdo žádnou z těch věcí nemůže být jist, dokonce není ani jisté, zda vůbec existují. Becker tvrdí, že něco tedy musí vzniklou mezeru zaplnit. Tím něčím často bývá romantická láska. Od sexu a milostného vztahu čekáme to, co jsme kdysi čerpali z víry v Boha. Becker píše:

Z partnera v lásce se stává božský ideál, který má naplnit náš život. Všechny naše duchovní a morální potřeby se nyní začnou zaměřovat na jedinou osobu... Jedním slovem, náš objekt lásky se stal Bohem... S ústupem světonázoru,

v rámci něhož náboženská komunita vzhlížela k Bohu, byl na jeho místo dosazen člověk...⁴³ Co to vlastně chceme, když povýšíme milostného partnera na pozici Boha? Chceme spásu. Nic menšího.⁴⁴

Jako pastor jsem vyslechl stovky srdceryvných příběhů o bolestných vztazích a ztracené lásce. Typický je případ Jeffa a Sue.⁴⁵ Jeff byl vysoký a pohledný. Byl to kluk, jakého si Sue vždycky v duchu představovala. Byl výřečný. Ona se na veřejnosti chovala tiše a ostýchavě, a tak se jí líbilo, když měl Jeff při společenských setkáních hlavní slovo a řídil konverzaci. Sue byla také rozhodná a myslela na budoucnost, kdežto Jeff měl sklon „žít přítomným okamžikem“. Zdálo se, že se svou rozdílností dokonale doplňují. Sue nemohla uvěřit, že se do ní někdo tak hezký vůbec mohl zamilovat. Jeff, který mnoha ženám připadal málo ctižádostivý, byl rád, že našel dívku, která ho bezmezně obdivuje. Ale už za rok po svatbě začalo Sue připadat, že Jeff není ani tak výřečný jako zaujatý sám sebou a že nedokáže druhého vyslechnout. Bylo pro ni hořkým zklamáním, že její muž nemyslí na svůj kariéerní postup. Jeffovi zase Sueina zamlklost začala připadat jako nedostatek upřímnosti a její tichý projev teď podle něj jen maskoval její dominantní osobnost. S manželstvím to šlo rychle z kopce a rozvod na sebe nenechal dlouho čekat.

Rozčarování, „konec líbánek“, je běžným jevem a dochází k němu už po staletí. Je to něco normálního, dokonce nevyhnutelného. Ale hloubka deziluze, kterou lidé prožívají v dnešní době, je něco nového, stejně jako rychlost, s kterou se manželství hroutí. Cosi v naší době vystupňovalo tuto přirozenou zkušenost do té míry, až se stala toxickou. Může za to ona iluze, že vše špatné, co si životem neseme, se dá do pořádku, jakmile najdeme svou spřízněnou duši. Stavíme svého partnera do role Boha, a takové očekávání nedokáže žádný člověk naplnit.

A co takhle s manželstvím skoncovat jako s překonaným historickým reliktem, jak mnozí navrhují? Moderní člověk je přece svobodná, autonomní osobnost. Vidíme, jak se rodina, náboženství i stát – všechny základní lidské sociální instituce – staly nástroji

útlaku. Možná, že manželství už odzvonilo. Od 70. let 20. století slyšíme předpovědi, že manželství jako instituce zaniká. Nedávno média zveřejnila výsledky průzkumu, který provedla organizace Pew Research Center. Podle nich se téměř čtyřicet procent Američanů domnívá, že manželství začíná být *passé*.⁴⁶ Jak to v interview vyjádřila hvězda filmu *Monogamy*: „V téhle zemi jsme manželství nějak nezvládli. Hýčkáme si instituci, která je hrozně posvátná, ale odepsaná. Musí přijít nějaký nový model.“⁴⁷

Hluboký rozpor

Navzdory rozšířenému dojmu, že manželství je na ústupu, jeho kritické si tím nejsou příliš jisti a vedou ohledně toho spory. Ke dvěma typickým příkladům patří *Polemika proti lásce* z pera Laury Kipnisové⁴⁸ a kniha Pamelý Haagové *Důvěrně o manželství: Postromantický věk udřených manželek, rozmazlených dětí, neuspokojených manželů a rebelkých párů, které přepisují pravidla*.⁴⁹ Obě autorky si daly velkou práci, aby dokázaly, že tradiční manželství skomírá a že je téměř nemožné najít skutečně spokojené dlouholeté manželství. Nakonec však obě poněkud neochotně docházejí k závěru, že tuto instituci nadále potřebujeme, jakkoli bychom měli být velmi otevření pro mimomanželské sexuální vztahy a i jednorázové zážitky.

Elissa Straussová ale ve své recenzi pro magazín *Slate* s Haagovou nesouhlasí. Autorka podle ní v knize „neuvádí žádné důkazy o tom, že průkopníci nemonogamních vztahů jsou na tom jakkoli lépe než lidé, kteří žijí monogamně.“⁵⁰ A opravdu, „rebelové“, o kterých se Haagová zmiňuje – tedy lidé, kteří si vyzkoušeli mimomanželský vztah, ať už v reálu nebo např. na Internetu – zjistili, že jim tato zkušenost nepřinesla uspokojení, ba naopak, že spíše uškodila jejich manželství. „V podstatě je divné, proč se Haagová ještě vůbec drží instituce manželství, když ho v praxi úplně rozkládá,“ uzavírá svou úvahu Straussová.⁵¹ Trefně tak ukazuje na hluboký rozpor v přístupu dnešních sofistikovaných kritiků manželství.

V současné době zaznívá jen málo seriózních, podložených argumentů – pokud vůbec nějaké – ve prospěch toho, že se společnost

bez manželství obejde. Dokonce i současní kritici monogamie ovšem nakonec sami přiznávají, že alespoň z pragmatického hlediska bez ní vlastně nedokážeme žít.⁵² To potvrzuje i rostoucí množství empirických průzkumů, o kterých se v této kapitole zmiňujeme.⁵³ Stále přibývá důkazů, že manželství – skutečně tradiční, výhradně monogamní svazek – nesmírně prospívá dospělým a ještě větší měrou dětem, stejně jako celé společnosti.

K přesvědčení o tom, že manželství za světa jen tak nevymizí, ale nepotřebujeme odborné výzkumy. Už sama všeobecná rozšířenost manželství hovoří sama za sebe. Neznáme žádnou kulturu ani dobu, kdy by manželství nehrálo v lidském životě ústřední roli.⁵⁴ I když počet lidí žijících v manželství v naší západní kultuře klesá, procento lidí, kteří do manželství rádi vstoupili, se vůbec nesnižuje. Hluboce po manželství toužíme. Tu touhu slyšíme v Adamově výkřiku „Konečně!“, když uviděl Evu. Sdílíme neodbytný pocit, že v manželství se skrývá jakýsi nevýslovný poklad. A on tam skutečně je. Problém není v manželství samotném. Podle prvních dvou kapitol knihy Genesis jsme byli pro manželství stvořeni a manželství bylo stvořeno pro nás. Třetí kapitola pak mluví o tom, že manželství je, stejně jako všechny ostatní aspekty života, narušené hříchem.

Náš pohled na manželství může být příliš romantický a idealistický – když podceňujeme vliv hříchu na lidský život. Nebo může být příliš pesimistický a cynický – pokud si neuvědomujeme jeho božský původ. Pokud se nám ovšem podaří zastávat oba tyto postoje zároveň (jako se to podařilo naší moderní kultuře), pak je náš pohled zkreslený hned dvakrát. Problém však netkví v instituci manželství, ale v našem nitru.

Veliké tajemství

Jak už jsme uvedli na začátku této kapitoly, apoštol Pavel označil manželství za „veliké tajemství“. Probrali jsme důvody, proč je pro nás takovou záhadou. Nemůžeme na něj zapomenout, na to je příliš důležité, ale zároveň je nad naše chápání. Řecké slovo *mysterion*, které zde Pavel použil, ovšem neodkazuje ani tak na „záhadu“ jako

spíše na „tajemství“. V Bibli se tento výraz neužívá k popisu jakéhosi esoterického vědění dostupného pouze zasvěcencům, ale k označení nějaké nádherné, nečekané pravdy, kterou nám Bůh odhalí svým Duchem.⁵⁵ Na jiných místech Pavel tento výraz používá, když mluví o tom, jak Bůh v evangeliu odhalil svůj záměr zachránit lidstvo. V 5. kapitole listu Efeským však tento barvitý výraz kupodivu odkazuje na manželství. Ve 31. verši Pavel cituje závěr vyprávění o prvním manželství v knize Genesis: „To proto muž opouští otce i matku – aby přilnul ke své manželce a stali se jedním tělem.“ Načež prohlásí, že to je doslova *mega-mysterion* (v. 32) – jakási nesmírně zásadní, úžasná, hluboká pravda, kterou dokážeme pochopit jedině s pomocí Božího Ducha.

V čem ale *spočívá* tajemství manželství? Pavel ihned dodává: „já však mluvím o Kristu a o církvi.“ Naráží na to, co řekl už předtím: „Muži, milujte své ženy, tak jako Kristus miloval církev. On vydal sám sebe za ni...“ (v. 25). Krátce řečeno, „tajemstvím“ není sám fakt manželství, ale sdělení, že to, co manželé dělají pro své ženy, udělal Ježíš, abychom mohli být spojeni s ním. Nuže, co to bylo?

Ježíš se *kvůli nám vzdal sám sebe*. Syn byl roven Otcí, ale vzdal se své slávy a vzal na sebe naši lidskou přirozenost (Filipským 2:5–8). Co víc, nechal se dobrovolně ukřížovat a zaplatil cenu za naše hříchy. Skoncoval s naším proviněním a zavržením, abychom se s ním mohli ztotožnit (Římanům 6:5) a vzít na sebe zase jeho přirozenost (2. Petr 1:4). Vzdal se své slávy i moci. Stal se služebníkem. Zemřel vlastním zájmům a místo nich si hleděl našich potřeb a zájmů (Římanům 15:1–3). Ježíšova obětující se služba nám umožnila hluboké spojení s ním. A právě *to*, říká Pavel, je klíčem nejen k pochopení manželství, ale i k jeho prožití. Proto může Pavel propojit původní výrok o manželství z 2. kapitoly knihy Genesis s obrazem Ježíše a církve. Jak to vyjádřil jeden komentátor: „Pavel pochopil, že už když Bůh ustanovil první manželství, měl na mysli Krista a církev. Jde o jeden z velkolepých Božích záměrů s manželstvím – aby navždy ukazovalo ke vztahu mezi Kristem a jeho vykoupeným lidem.“⁵⁶

Zde máme pádnou odpověď na námitku, že manželství už ze své podstaty znamená útlak a je tudíž překonané. Ve 2. kapitole listu

Filipským mluví Pavel o tom, že Boží Syn nevyužil své rovnosti s Otcem, ale jeho velikost se projevila ochotou stát se služebníkem. Podstoupil kříž, ale Otec ho vzkřísil z mrtvých.

Zde se ukazuje, jaký je Bůh... Otec, Syn a Duch svatý jeden druhým nemanipulují, aby dosáhli svého... Různost nevítězí nad jednotou ani jednota nad růzností. Ti tři jsou jedno a jeden je tři.⁵⁷

Ale to ještě není všechno. V 5. kapitole Efeským nám Pavel ukazuje, že Ježíš ani zde na světě nepoužíval svoji moc k tomu, aby nás utiskoval. Naopak – obětoval vše, abychom mohli být sjednoceni s ním. Zde už se přesouváme z filozofické roviny do roviny osobní a praktické. Pokud měl Bůh při ustanovení manželství na mysli evangelium o Ježíšově spáse, pak manželství „funguje“ pouze do té míry, do jaké se přibližuje vzoru Boží sebeobětující lásky v Kristu. Pavlova slova jsou odpovědí na námitku, že manželství člověka omezuje a utlačuje. Zároveň odpovídají i na obavu, že manželství klade na člověka příliš velké požadavky. Je toho tolik, že člověk neví, kde začít. Začněte právě zde, radí apoštol Pavel. Dělejte pro partnera to, co pro vás Bůh udělal v Ježíši, a zbytek se dostaví.

To je to tajemství – že evangelium a manželství se navzájem vysvětlují. Že ve chvíli, kdy Bůh ustanovil manželství, měl už na mysli Ježíšovo dílo spásy.

Falešné dilema

Zdá se, že tradiční i moderní manželství nás staví před dilema, proti kterému se právem bouříme. Je smyslem manželství zřící se vlastních zájmů pro dobro rodiny, anebo je máme naopak prosazovat ve jménu vlastního uspokojení? Křesťanský pohled nás ovšem nestaví před volbu mezi seberealizací a sebeobětováním. Ukazuje na možnost vzájemného naplnění skrze vzájemné obětování. Ježíš se vzdal sám sebe. Zemřel sám sobě, aby nás zachránil a abychom byli jeho. Teď jsme to my, kdo se vzdáváme sami sebe a sami sobě umíráme;

nejprve když uvěříme evangeliu a dojdeme k pokání, později tím, že se denně poddáváme jeho vůli. Ježíši se můžeme podřídit zcela bez obav, protože on už prokázal, že je kvůli nám ochotný vydat se i do pekla a zpět. Proto se už nemusíme bát, že bychom si ublížili, kdybychom se odevzdali lásce.

Co je tedy potřeba, aby manželství fungovalo? Porozumět onomu tajemství, evangeliu, a přijmout v něm předlohu i sílu pro své manželství. Zkušenost manželství nám pomůže odhalit krásu a hloubku evangelia tím, že nás přiměje k ještě hlubšímu spolehnutí na něj. A toto plnější porozumění evangeliu nám zase pomůže během let prožívat stále hlubší spojení s naším životním partnerem.

V tom tedy spočívá sdělení této knihy – že prostřednictvím manželství „se odhaluje tajemství evangelia“.⁵⁸ Manželství je důležitý nástroj k tomu, aby evangelium mohlo od základu proměnit naše srdce a tak radikálně změnit i náš život.

Právě proto je manželství tak bolestné a nádherné. Je odrazem evangelia, které je rovněž bolestné a přitom nádherné. Evangelium spočívá v tomto: sami o sobě jsme mnohem horší a hříšnější, než jsme si kdy byli ochotni připustit, a přitom jsme zároveň v Ježíši Kristu milovanější a vzácnější, než jsme si kdy byli schopni představit. Toto je ten jediný vztah, který nás doopravdy může proměnit. Láska bez pravdy je sentimentální; potěšuje a povzbuzuje, ale neukáže nám naše nedostatky. Pravda bez lásky je krutá; sdělí nám informaci, ale takovým způsobem, že ji vlastně neuslyšíme. Boží zachraňující láska v Kristu ale oba tyto prvky spojuje. Je radikálně pravdivá, pokud jde o náš skutečný stav, a zároveň je nám radikálně, bezpodmínečně oddaná. Tato milosrdná oddanost nám dodává sílu nahlédnout, jak na tom doopravdy jsme, a rozhodnout se k pokání. Uvědomění si hříchu a odvrácení se od něj nás pak žene do náručí Božího milosrdenství, kde konečně nacházíme spočinutí.

Těžké chvíle v manželství nás vedou k hlubšímu prožitku Boží proměňující lásky. Ovšem i šťastné manželství je místem, kde můžeme tuto proměňující lásku zakoušet na lidské rovině. Evangelium může naše srdce naplnit Boží láskou, abychom zvládli i to, když nás náš životní partner nemiluje tak, jak by měl. V této svobodě můžeme

vidět partnerovy hříchy a nedostatky až na dřeň – a mluvit o nich – a přitom svého partnera naplno milovat a přijímat. A když náš partner zakusí tuto pravdivou a přitom oddanou evangelijní lásku, pak až přijde čas, bude ji schopen projevit i on nám.

Toto je tedy ono veliké tajemství! V evangeliu máme předlohu i sílu pro naši cestu manželstvím. Jak ale tato předloha vypadá a jak tato síla působí, to potřebujeme probrat mnohem podrobněji. Vraťme se tedy k 5. kapitole listu Efeským, abychom hlouběji nahlédli do onoho velikého tajemství.

SMYSL MANŽELSTVÍ

Tajemství závazných vztahů
ve světě bez závazků

Timothy Keller a Kathy Kellerová

Z anglického originálu

The Meaning of Marriage:

Facing the Complexities of Commitment with the Wisdom of God

vydaného nakladatelstvím Dutton (Penguin Group, USA),

copyright © 2011 Timothy Keller and Kathy Keller

přeložila Zuzana Kempná.

Jazyková spolupráce: Veronika Barborková

Odpovědný redaktor: Alexandr Flek

Grafická úprava: Jolana Petříková

Obálka: Marek Moškoř

Foto: Pavel Backa

Sazba: Luboš Kendra

Tisk: Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

Vydal: BIBLION, 2014

Krocínovská 6, 160 00 Praha 6

www.biblion.cz

Všechna práva vyhrazena.

ISBN 978-80-87282-12-0